

N:o 230.

Herrar **P. O. Lundell** och **Elis Nilson**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta.

Vid innevarande riksdags början ställes i utsigt, att en kongl. proposition med förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta skulle till Riksdagen öfverlemnas. I följd deraf uttalades ock i flera motioner önskningsar om afsättande af sådana belopp för det behjertansvärda ändamålet, att detta skulle kunna i en icke allt för aflägsen framtid förverkligas.

Insigten om gagneligheten af en dylik samhällsätgärd har allt mera mognat. Äfven i fråga om möjligheten att nå målet visa de olika förslag, som utarbetats, betydande framsteg. Och hvad angår det i Kongl. Maj:ts proposition n:o 55 för Riksdagen framlagda lagförslaget bör oförbehållsamt erkännas, att derigenom lagts en god grund för åstadkommande af en allmän svensk ålderdomsförsäkring, på hvilken grund med god vilja och genom tillmötesgående och eftergifter från olika samhällsklassers målsmän något för dem alla tillfredsställande bör kunna uppbyggas.

Dock finnas några invändningar, dels af principiellt, dels af rent praktiskt slag, att göra mot den uppfattning, från hvilken det kongl. förslaget synes hafva utgått. Redan första tanken på en tryggad ålderdom för de kroppsarbetande klasserna leder genast till en jämförelse med den, som pensionsrätten bereder statens tjenstemän. Vidare har ingen annan erfaren-

het, än den som framgått ur inblick i och studium af detta statens pensionsväsen, funnits att taga i anspråk vid utarbetandet af förslagen till arbetarepensionering. Men då statspensionens naturliga förutsättning är att som lön för gjorda tjänster bereda den ålderstigne f. d. statstjenaren en mot hans lefnadsvanor och samhällsställning svarande ålderdomsförsörjning, så förekomma inom statspensioneringen ungefär lika många pensionsgrader som det finnes lönegrader inom tjänstemannacorpsen. Här af framgår den för en folkförsäkring i stort alldeles främmande grundsatsen, att pensionen skall stå i förhållande till de lefnadsomkostnader, som personerna vant sig vid under en kortare eller längre tid af sin helsas och välmågas dagar. Det tyska pensionsväsendets förvaltning tynges sålunda af bokföring i fem olika pensionsklasser och allt det bråk, som kan orsakas af personers öfvergång från den ena till den andra af dessa klasser. I Kongl. Maj:ts proposition förekomma blott tre klasser. Men äfven detta är för mycket. En hela folket omfattande ålderdomsförsäkring måste, om dess åstadkommande skall vara förenligt med statens ekonomiska tillgångar, inskränka sig till ett för alla gemensamt existensminimum, alltså till ett belopp, som skyddar pensionstagaren för svår nöd och förödmjukande tiggeri. Och till detta belopp bör staten bidraga med en viss del af de nödiga medlen för alla, som vilja begagna sig af denna garanti mot nöd på gamla dagar, alltså äfven för sådana välbergade personer, som äro kloka nog att inse, att de *kunna* bli fattiga före döddagar.

Men sträfvandet att genom sparsamhet och klok omtanke skaffa sig ett något rikligare ålderdomsunderstöd bör äfven af staten uppmuntras. Stora och allmänt utbredda intressen tala därför. Vi skola nämna blott ett enda. Huru olika i både trygghet, belåtenhet och fridfullhet skulle ej ålderns dagar te sig för den, som mot ett regelbundet utfallande pensionsbelopp kunde utbyta det på nära anhöriga ofta svårt tyngande och därför ofta till både missnöje och fiendskap ledande s. k. *undantag* eller *födoråd*, som nu äro hans enda tillgång?

Om nu, och dermed komma vi in på det praktiska ordnandet af bidragens mottagande, likställigheten utsträcker derhän, att alla ega rätt att förvärfva sig den pension, som staten söker förmå de s. k. försäkringspligtige att skaffa sig, samt ingen förmenas att derutöfver intill en viss gräns förbättra sin ålderdomsförsörjning, så kan utan svårighet all klassificering bortfalla och ersättas med en enkel bestämmelse, att alla insättningar intill ett visst belopp grundlägga rätt till en »normalpension» med ett relativt stort statsbidrag, och alla insättningar derutöfver bereda rätt

till en »tilläggs pension», hvars anskaffande staten bör i någon ringare mån uppmuntra.

Dermed förenklas ock hela bokföringen och minskas förvaltningskostnaden. I stället för att hela lifvet igenom föra skilda konton för hvarje persons s. k. pensionsavgifter och s. k. lifräntefgifter, sammanslås dessa utan vidare, och först vid den tidpunkt, då så är nödigt, uträknas hvad som på grund af insättningarna bör tillkomma hvar och en utöfver normalpensionen.

En annan icke oväsentlig förenkling, då det ju gäller milliontals poster, som skola årligen bokföras, är att sammanslå veckoinbetalningarna till månadsinbetalningar. Den med full rätt gjorda invändningen mot veckoinbetalningar, att en arbetsgivare på landet ofta kan nödgas för dessas verkställande uppoffra i tid eller budsändningskostnad inbetalningarnas dubbla belopp, kan härigenom bortfalla. Och någon praktisk svårighet att af arbetsförtjensten innehålla en månadsavgift kan svårligen möta, då denna i enlighet med det kongl. förslaget beräkningsgrunder kan sättas så lågt som till 65 öre för man och 45 öre för kvinna.

I enlighet härmed ha vi tillåtit oss att föreslå en del ändringar i det kongl. lagförslaget, men bifoga för öfversigtlighetens skull äfven öfriga delar af nämnda förslag, i hvilka vi ej föreslagit någon ändring och från hvilka de föreslagna ändringarna genom stilens olikhet eller kursivering lätt särskiljas. Till stöd för några af de viktigaste bland dessa ändringar tillåta vi oss här att anföra följande.

Det kongl. förslaget bestämmelser om pensionsförsäkring (kap. 1) och om lifränteförsäkring (kap. 2) sammanföras till en afdelning med namn af pensionsförsäkring. Häri stadgas skyldighet för vissa angifna personer att bereda sig ålderdomsförsäkring medelst en s. k. normalpension, som utgår vid 65 års ålder med 150 kronor för man och 100 kronor för kvinna, och till hvilken staten bidrager med $\frac{1}{3}$ af det för pensionens bildande nödiga beloppet samt alltså försäkringstagarne sjelfva bekosta $\frac{2}{3}$. Samma pensionsbelopp bör ock en hvar enligt det kongl. förslaget försäkringsberättigad ega rättighet att förskaffa sig medelst inbetalning af enahanda avgift, som för år utgör 7 kronor 80 öre för man och 5 kronor 20 öre för

qvinna samt kan inbetalas i 12 månadsafgifter à 65 och 45 öre eller i större belopp, dock högst 100 kronor under loppet af ett år.

Derutöfver eger en hvar försäkringsberättigad att genom insättningar af högst 100 kronor årligen förvärfva sig rätt till en tilläggspension af högst 400 kronor, lika för man och qvinna. Härtill bidrager staten endast genom för de försäkrade kostnadsfri förvaltning. Om staten derutöfver lemnade bidrag, såsom det kongl. lagförslaget upptager, vore derigenom möjlighet beredd för den mera bemedlade och ekonomiskt starkare att för sin ålderdomsförsörjning skaffa sig ett större bidrag från staten, än den fattige och ekonomiskt svagare pensionären kan vinna. Till närmare belysning häraf må ett par exempel anföras.

Enligt det kongl. förslaget utdelas statens bidrag *mycket ojemt*. För dem, som endast äro försäkringsberättigade, men ej tillika försäkringspligtige, tillskjuter staten 50 procent af deras egna insatser, lika för mer eller mindre behöfvande. För försäkringspliktig *ogift* qvinna, som årligen inbetalar 5,20 kronor, tillskjuter staten likaledes blott 50 procent deraf med 2,60 kronor. Men för försäkringspliktig *gift* man tillskjuter staten 101 procent eller 10,30 kronor, om han sjelf betalar 10,20 kronor, samt ej mindre än 117 procent eller 9 kronor, om han sjelf betalar 7,65 kronor årligen. Detta senare beror af att den ogifta qvinnan är stäld ytterst ogynnsamt i jmförelse med den gifta, för hvilkens räkning staten skulle tillskjuta 5,20 kronor årligen, fastän hon sjelf ej hade att inbetala något alls. Till denna fråga återkomma vi längre fram. Nu vilja vi blott fasthålla, att i följd af nyssnämnda bidrags ojemnhet den, som utan svårighet kan mellan 20 och 50 år inbetala 34,20 kronor i försäkringsafgifter årligen (nämligen 10,20 kronor såsom sjelf försäkringspliktig samt 24 kronor till frivillig försäkring af både sig och sin hustru), får vid 65 års ålder uppbära omkring 770 kronor årligen, hvartill i statsbidrag skulle utgå omkring 310 kronor eller $\frac{2}{3}$ af de 460 kronor pensionstagaren sjelf tillskjutit. — I motsats härtill skulle en ogift qvinna eller en icke försäkringspliktig gift torpare, som endast med stora ansträngningar kunde insätta 5,20 kronor årligen i 30 år, få vid 65 års ålder uppbära endast 100 kronor årligen, och härtill skulle då staten bidraga med endast hälften af pensionstagarens egna bidrag, d. v. s. med 33 kronor 33 öre. Till den lyckligare lottade bortskänker staten då nära 10 gånger så mycket såsom belöning för en omtanke och sparsamhet, hvilken dock i detta fall den mindre lyckligt lottade i lika hög grad lagt i dagen.

Ännu ett par exempel på ojemn fördelning må anföras. Om en torpare, som arbetar tre dagar i veckan på herrgården och som af sina magra jordlappars afkastning endast med knapp nöd kan afsätta 10,20 kronor årligen för sin och sin hustrus pensionering, fortsätter härmed i 30 år, blir bådas sammanlagda pension knappt 200 kronor, men fabriksarbetaren, som med sin arbetsförtjenst af 3 à 4 kronor om dagen bör med stor lätthet kunna afsätta 10,20 kronor om året, får för samma belopp en pension af öfver 300 kronor. Och jemföra vi fabriksarbetaren med t. ex. en mindre hemmansegare, som, för att undgå den ofta sorgliga lotten att på ålderns dagar lifnåras endast genom s. k. undantag eller födoråd, söker skaffa sig en pension, så erhåller fabriksarbetaren genom inbetalning af 7,65 kronor årligen en pension för sig och hustru af 250 kronor, medan hemmansegaren genom att årligen inbetala 12 kronor eller mera än $1\frac{1}{2}$ gång så mycket ej kommer upp till mer än 235 kronor för sig och hustru, hvilket är detsamma som att den förre för 3 kronors inbetalning får lika mycket som den senare för 5.

Alla ojemnheter af detta och liknande slag afhjelpas genom att staten lemnar ett för alla lika bidrag till en *normalpension*. För den burgne betyder kanske detta bidrag så litet, att han föraktar det eller ej gitter att för dess erhållande göra insättningar, och detta må då vara hans ensak. Men ingen får anledning eller skäl att klaga öfver att staten gifvit en större skänk åt en mindre behöfvande än åt honom sjelf, som haft större svårighet att ordentligt fullgöra sina inbetalningar.

Det kongl. förslaget har sökt garantier mot en oskäligen stegring af statsbidraget i en begränsning af årsafgifterna till högst 10,20 kronor vid försäkringspligt och högst 12 kronor årligen vid frivillig försäkring. Genom fastställande af ett normalpensionsbelopp blir denna begränsning onödig, och dermed vinnas äfven andra fördelar af ganska stor betydelse både för staten och för försäkringstagarne. I statens intresse ligger först och främst att icke besväret med uppbörd, bokföring, penningesändningar och kontroll blir en allt för olidlig och kostsam börda. Genom normalpensionens införande blir det onödigt att fördela och bokföra de försäkrade i skilda klasser, äfvensom att föra dubbla böcker för en stor mängd af dem. Derjemte undvikes allt bråk, som skulle föranledas af att en person öfvergår från försäkringspligtig till försäkringsberättigad och tvärtom. Redan dessa omständigheter måste vålla en betydlig lättnad. Men en ännu större kan vinnas genom att som regel införa månadsinbetalningar i stället för veckoinbetalningar. I det kongl. förslaget beräknas ersättning

till postanstalternas tjenstemän för 6 millioner insättningar med 3 öre för hvarje eller 180,000 kronor. Kunde genom nämnda åtgärd insättningarnas antal nedbringas till hälften, så låge redan häri en minskning af nämnda uppbörds kostnad med 90,000 kronor årligen. Man må ej här emot invända, att inbetalning af 65 eller 45 öre i stället för 20 à 10 öre skulle vare sig för mottagaren eller inbetalaren vara besvärligare: för den senare skulle den tvärtom medföra en högst väsentlig lättnad. — En i penningemedels förvaltning och bokföring så hemmastadd person som bankofullmäktigen Törneblad har ock uttalat stark tvekan om postsparbankskontorens förmåga att utan utvidgning verkställa och bokföra en så betydande uppbörd. I Tyskland klagades redan för ett par år sedan öfver att stora allmänna byggnader vore öfverfyllda med räkenskapsböcker och räkningsblanketter af olika slag, och en af det tyska arbetareförsäkringsväsendets målsmän uttalade till och med den åsigten, att det sammanlagda arbetet med alla småbidragens uppsamling, bokföring och förvaltning till pensionsåldern uppginge till en orimligt stor del af deras belopp. Utan öfverdrift torde ock kunna sägas, att förvaltningskostnaderna genom förenklingar i den föreslagna rigtningen böra kunna nedbringas med minst 100,000 kronor årligen.

Borttagandet af insatsernas begränsning till 12 kr. årligen skall äfven medföra andra fördelar. Det kan ofta hända, att en fattig arbetare genom någon tids förmånligt ackordsarbete, genom anställning vid skogsafverkning eller jernvägsbyggande eller genom att något litet arf tillfallit honom kan ha kommit i besittning af en samlad penning om 50 à 100 kronor och skulle vilja använda denna till betryggande af sin ålderdom. I följd af normalpensionens införande kan staten utan ringaste fara mottaga hvarje sådan insats, som ej är högre än att den berättigar till normalpension. Endast den begränsningen torde böra göras, att ej en person, som står vid gränsen af ekonomiskt obestånd, må kunna till sina fordringsägares förfång genom höga insatser bereda sig en outmätbar pension, men för detta ändamål är nog att begränsa den tillåtna insättningen till 100 kronor årligen.

Då statens bidrag begränsas till normalpensionen, bör intet hindra, att denna form för sparsamhet och omtanke underlättas bland annat derigenom, att möjlighet beredes äfven för den, som fyllt 50 år, att öfverflytta till pensionsanstalten en besparing af några hundra kronor, som han möjligen kan ega, liksom ock för husbonde att på liknande sätt bereda ålderdomsunderstöd åt en trogen tjenare, äfven om denne uppnått 50 år,

då lagen träder i kraft. I alla liknande fall måste rätten att göra en större insättning på en gång endast bidra till att minska statens förvaltningsbesvär och dermed förenad kostnad samt alltså vara för staten lika väl som för den enskilde fördelaktig.

I enlighet med nu utvecklade åsigt är i lagförslaget införda några bestämmelser, genom hvilka dels förskottsbetalning tillåtes, dels i fall af försummad inbetalning månadsbeloppet något höjes.

Vi öfvergå nu till en annan enligt vår mening ur både rättvisans och samhällsintressenas synpunkt mindre välbetänkt bestämmelse i det kongl. förslaget, nemligen införandet af en *avgiftsfri* hustrupensionering med uteslutande af de i 1895 års förslag upptagna bidragen till uppfostran af afidna pensionstagares barn. Enligt det kongl. förslaget skulle en gift försäkringspliktig man få 150 à 200 kronor för sig och 100 kronor för sin hustru eller sammanlagdt 250 à 300 kronor i pension på grund af alldeles samma inbetalningar, som åt en ogift man eller gift försäkringsberättigad skulle bereda endast 150 à 200 kronor i pension. Rättvisan häri är svår att inse. Men äfven behöfligheten af förstnämnda anordning är tvifvelaktig. I allmänhet är det ej svårare för man och hustru att efter 65 års ålder, då barn ej längre finnas att uppfostra och i regel väl ej båda äro bundna vid sjuksängen, hjälpa sig fram med samma understöd, som för mannen ensam, om han skulle lega upppassning och hushållshjelp, skulle vara behöfligt.

Helt annorlunda blir förhållandet, om försäkrad man aflider och efterlemnar enka med barn i medellösa omständigheter. Enkan kommer då ovilkorligen i den förödmjukande ställningen att nödgas anlita fattigvården för barnens underhåll, äfven om mannen ordentligt erlagt sina pensionsavgifter. Får hon åter ett uppfostringsbidrag af 30 kronor till hvarje barn årligen, skall hon säkerligen i de flesta fall kunna med detta bidrag och någon hjälp af donationer eller enskilde undgå att anlita fattigvården. Erhåller sådant barn afsevärdt arf, må detta, t. ex. i hvad det öfverskjuter 50 kronor, tagas i anspråk för underhållet i stället för uppfostringsbidraget.

Det synes otvifvelaktigt, att det kongl. förslaget endast af hänsyn till kostnaden uteslutit denna de minderåriga barnens arfsrätt till ett slags pension efter sin fader. Men då vi anse denna långt viktigare än den för staten vida kostsamare avgiftsfria hustrupensioneringen, tveka vi icke att föreslå den senares uthytande mot den förra.

Deremot underskatta vi ej den sociala betydelsen deraf, att enka erhåller ett slags arfsrätt till den pension, som, om mannen ej aflidit, skulle vid pensionsålderns inträde tillfallit dem gemensamt. I förslaget upptaga vi därför rätt för enka att efter pensionsålderns inträde — utöfver den pension, hvartill hon på andra grunder kan vara berättigad — uppbära hälften af den pension, som skolat tillfalla hennes man, dock högst 100 kronor årligen.

Vi öfvergå nu till frågan om *pensionsåldern* och hvad dermed sammanhänger. Enligt det kongl. förslaget skulle pensionen träda i kraft vid 65 års ålder (50 års ålder vid invaliditet). Vi tro dock, att med hänsyn dertill, att för yngre folk 65-årsdagen synes så långt aflägsen, att en först då inträdande pensionsrätt ej synes dem mycket värd, rätt att redan vid 60 år lyfta en *afkortad* pension borde medgifvas. I regeln torde framdeles den 60-åring, som ej är orkeslös, vilja dröja med pensionens lyftande till 65 år, om han vet sig *då* årligen få 100 kronor i stället för 80, 150 kronor i stället för 120 o. s. v., hvilka tal ungefär motsvara den sannolika skilnaden mellan pensionens storlek vid 65 och 60 år.

Viktigare torde dock vara, att åldern för försäkringspligtens tillämpning sättes annorlunda än i det kongl. förslaget. Enligt civilministerns yttrande till statsrådsprotokollet har endast hänsyn till kostnaden hindrat fasthållandet vid den i 1895 års förslag uppställda åldersgränsen för försäkringspligten till icke fyllda 40 år. Genom att minska denna gräns med 10 år undanskjutes gagnet af försäkringen till en så aflägsen framtid som år 1935. För oss äro emellertid de *sociala* fördelarne af förslaget lika viktiga som de *rent ekonomiska*, och de förra bjuda att söka åstadkomma pensioner, om än något mindre, vid en tidigare tidpunkt. Genom förut framhållna anordningar för beredande af en normalpension kan också en sådan (stundom afkortad) utan större tunga för staten utbetalas vida tidigare.

Det kongl. förslaget upptager åldern 30—50 år såsom den kortaste tidsperioden för inbetalningar af försäkringspligtige, hvilka genom inbetalning af 10,20 kronor årligen skulle grundlägga rätt till en pension af omkring 100 kronor. Vi föreslå, att nämnda tidsperiod utbytes mot 40—55 år eller en tid af 15 år, under hvilken det dock må vara den försäkrade

obetaget att genom höjda inbetalningar vare sig öka pensionsbeloppet eller minska antalet insättningsår. Sålunda skulle en del försäkringspligtige kunna komma i åtnjutande af pension redan 1925.

Om vidare försäkringsrätt på ofvan framhållna grunder medgifves alla, som före 55 års ålder göra insättningar för försäkring inom stadgade gränser, så skulle en del af dessa redan inom 10 år komma i åtnjutande af en mindre pension.

I fråga om *kostnaderna* för vårt förslags genomförande och möjligheten att bereda medel dertill må påpekas: att först en väsentlig besparing åstadkommes genom sänkning af pensionen för det kongl. förslaget 1:a pensionsklass (och dertill hörande statsbidrag) till samma belopp som 2:a klassens pension, hvilken tagits till normalpension för män; att vidare hustrupensioneringen ensam skulle tagit lika mycket statsmedel i anspråk, som både barns och enkas arfsrätt till faders eller makes pension enligt vårt förslag kan göra; att statens bidrag till den frivilliga försäkringen inskränkes inom normalpensionens gränser; och att i följd häraf möjlighet vinnes att utan större uppoffring lemna statsbidrag till normalpensionering af ett vida större antal åldersklasser än det kongl. förslaget.

Inskränka vi kostnadsberäkningen till endast de *försäkringspligtige* — såsom det kongl. förslaget gjort och måst göra i följd af omöjligheten att beräkna, huru många som komma att begagna sig af den frivilliga försäkringen —, så kan i rundt tal angifvas, att det fullständiga genomförandet af vårt förslag visserligen torde komma att *i början* kräfvat omkring en half million kronor i årligt statsbidrag mera än det kongl. förslaget genomförande, men att inom 20 år det senare skulle kräfvat större årligt statsbidrag än vårt nödvändiggör. De uppgifter, som ligga till grund för denna beräkning, innehållas alla i bilagorna till den kongl. propositionen, och vår beräkning kan därför lätt kontrolleras eller i nödfall berigtigas af den fackkunskap, som står till utskottets förfogande.

Men äfven om genom ändrade siffror eller annat beräkningssätt en *något* större uppoffring, än här ifrågasatts, skulle anses bli följd af vårt förslags antagande, så måste de sociala och redan i en snar framtid börjande fördelarne af en sådan allmän, om ock ej hög, pensionering väga tungt till dess fördel.

Hvad slutligen angår *den frivilliga försäkringen*, må framhållas, att vårt förslag genom att inskränka statens omkostnader för denna till endast normalpensionsbidrag och förvaltning erbjuder trygghet för att de ej skola kunna växa till en sådan för statens ekonomi måhända betänklig höjd, som enligt det kongl. förslaget bestämmelser varit möjligt.

I enlighet med hvad ofvan anförts få vi härmed framlägga följande genom ändringar i det kongl. förslaget åstadkomna **Förslag till Lag angående försäkring för förberedande af pension eller lifränta**, öfverlemnande åt utskottet att i lagtexten vidtaga de ändringar som det kan finna tjenliga för ernående af motionens syfte.

Kap. 1. Pensionsförsäkring.

1 §.

I ändamål att pension må varda de här nedan i 2 § nämnda *svenska män och kvinnor* beredd, skola *eller kunna* dessa från det de fyllt 18 år försäkras enligt de närmare bestämmelserna i denna lag.

2 §.

Alla de, hvilka äro såsom tjenare mantalsskrifna, samt sådana personer, hvilka till så hufvudsaklig del äro anställda i andras arbete, att arbetsgifvares biträde skäligen bör påkallas för pensionsavgifternas ordentliga inbetalande, äro både försäkringspligtige och försäkringsberättigade, men öfrige äro blott försäkringsberättigade, — alla efter i denna lag stadgade grunder.

3 §.

Är gift man försäkrad enligt denna lag och under försäkringstiden erlagt minst 7 kronor i medeltal för hvarje försäkringsår, då skall, om han

med döden afgår och efterlemnar barn under 15 år, till hvar och ett af dessa utgå ett uppfostringsbidrag af 30 kronor årligen, tills barnet uppnått 15 års ålder. Tillfaller barn arf, då skall af detta hvad som öfverstiger 50 kronor afräknas å uppfostringsbidraget.

4 §.

Från försäkringspligt undantagas: i statens eller kommuns tjänst anstälde tjänstemän och betjente, befälhafvare och besättning å fartyg samt de, hvilka uppenbarligen äro till arbete varaktigt oförmögne.

Försäkringspligtige äro icke de, som, då denna lag träder i kraft, fyllt 40 år, och försäkringsberättigade icke de, som vid samma tidpunkt fyllt 55 år.

På Konungens pröfning ankommer, om och under hvilka villkor medlem af pensions- eller lifränteanstalt må kunna från försäkringspligt enligt denna lag undantagas.

5 §.

För hvarje kalendermånad, under hvilken med försäkringspligt förenad anställning egt rum, skall för arbetstagare, intill dess han fyllt 50 år, pensionsavgift, oberoende af arbetsdagarnes antal, erläggas med 65 öre för man och 45 öre för kvinna, såvida föregående tids försäkringspligt är fullgjord, men eljest med 75 öre för man och 50 öre för kvinna.

Försäkringspligt skall anses fullgjord, derest årliga inbetalningarna från försäkringens början i medeltal uppgå till 7 kronor för man och 5 kronor för kvinna.

I händelse att de sålunda verkställda inbetalningarna ej äro tillräckliga för att berättiga till full normalpension, som utgör 150 kronor för man och 100 kronor för kvinna, skall inbetalningen fortsättas tills detta inträffar, dock ej längre än till 55 års ålder.

6 §.

Dör försäkrad man och efterlemnar enka, vare hon berättigad att uppbära hälften så stor pension, som skolat tillfalla mannen, om han lefvat, dock icke öfver 100 kronor årligen.

7 §.

För det i 10 § angifna ändamål skall en hvar, *som är försäkringspliktig eller till försäkring anmäld*, vara försedd med en pensionsbok enligt fastställt formulär.

Dylika pensionsböcker skola tillhandahållas allmänheten å postsparbankskontor och å de öfriga ställen, som dertill kunna utses, till pris, som af Konungen bestämmes.

8 §.

Då arbetstagare tillträder anställning, med hvilken försäkringspligt är förenad, skall han till arbetsgifvaren öfverlemna sin pensionsbok. Är arbetstagaren ej med pensionsbok försedd, skall sådan af arbetsgifvaren anskaffas. Genom dennes försorg skall boken förses med anteckning om arbetstagarens fullständiga namn, födelse-år och dag, samt födelse- och boningsort.

9 §.

De i 6 § stadgade afgifter må arbetstagaren ega sjelf inbetala för löpande månad eller annan längre tid efter önskan. Men arbetsgifvare, som antager försäkringspliktig arbetare, vare skyldig att i pensionsboken efterse, huruvida pensionsavgift för näst föregående månad blifvit erlagd, och i annat fall senast å tredje dagens aflöning innehålla en månads pensionsavgift och inom en månad derefter inbetala densamma. På lika sätt förfares sedan under den tid anställningen fortfar.

10 §.

Erläggande af pensionsavgift skall ega rum å postsparbankskontor eller annat ställe, som dertill kan utses, dervid anteckning om erläggandet, på sätt särskildt bestämmes, göres i *den försäkrades* pensionsbok, hvilken då skall för sådant ändamål företes.

11 §.

1 mom. Arbetsgifvaren skall under den tid, försäkringspliktig arbetstagare hos honom innehar anställning, förvara dennes pensionsbok, hvilken, då anställningen upphör eller inbetalning skall genom arbetstagarens egen försorg verkställas, skall till arbetstagaren öfverlemnas.

2 mom. I pensionsbok må ej göras anteckning om arbetstagares uppförande eller arbete eller om annat, som ej har afseende på rätt till pension enligt denna lag.

3 mom. Har pensionsbok förkommit eller blifvit för sitt ändamål obrukbar, skall ny pensionsbok anskaffas och deri, på anmälan å något af de i 10 § omförmälda ställen, så fort ske kan, införas bevis om de pensionsafgifter, som finnas hafva blifvit för den försäkrade erlagda. Priset för ny pensionsbok skall, derest den förra boken förkommit eller blifvit obrukbar under tid, då den af arbetsgifvaren skolat förvaras, gäldas af arbetsgifvaren, men eljest af arbetstagaren eller den försäkringsberättigade.

12 §.

På det att pensionsstyrelsen må komma i tillfälle att granska de pensionsböcker, i hvilka bevis om erlagda afgifter införts, åligger det arbetsgifvare att, en gång om året, å något af de i 10 § omförmälda ställen inlemna de pensionsböcker, som han har i sitt förvar.

För enahanda ändamål skall pensionsbok, som ej af arbetsgifvare förvaras och som ej förut under året af pensionsstyrelsen granskats, genom den försäkrades försorg inlemnas vid äfventyr att eljest, der skiljaktighet mellan pensionsboken och pensionsstyrelsens räkenskaper yppar sig, dessa räkenskaper skola hafva vitsord i fråga om de pensionsafgifter, som icke underkastats granskning.

Under tid, då pensionsbok är till pensionsstyrelsens granskning inlemnad, skall bevis om erlagda pensionsafgifter meddelas genom interimskvitto enligt fastställt formulär.

13 §.

För erlagda pensionsafgifter, så ock för anskaffad pensionsbok, därför priset ej enligt 11 § 3 mom. skall af arbetsgifvaren gäldas, må arbets-

gifvaren, senast vid nästa löneutbetalning till arbetstagaren göra afdrag å aflöningen. Arbetsgifvaren åligge dock att genom uppvisande af pensionsboken eller, i fall som i 12 § afses, af interimsqvitto styrka afdragets behörighet.

14 §.

Rätt till pension enligt denna lag inträder vid fyllda sextiofem år eller dessförinnan vid varaktig oförmåga till arbete, dock ej förr än efter fyllda femtio år.

Försäkrad eger att på särskild begäran erhålla rätt till afkortad pension redan vid sextio års ålder till belopp, som bestämmes genom särskild uträkning på sätt Konungen stadgar.

Varaktig oförmåga till arbete skall anses vara för handen hos den, som befinnes till följd af kropps- eller sinnessjukdom, vanförhet eller lyte vara ur stånd att genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter, vidare sig försörja.

15 §.

Pensionens belopp skall för hvarje för rätt till normalpension erlagd pensionsavgift utgöra två procent af avgiftens belopp för hvarje helt år, som förflutit från den dag, avgiften erlades, till den dag, från hvilken pensionen utgår; dock att belopp af pension, som utgår på grund af inbetalningar, gjorda mellan den försäkrades 45:e och 55:e år, beräknas efter särskilda, af Konungen fastställda grunder.

Tilläggs pension utgår efter beräkning, som af Konungen fastställles, och i mån af gjorda insatser.

16 §.

Pension utgår till försäkrad från den dag, rätt till pension enligt 14 § inträddt, hvilket, då annat förhållande ej visas, anses hafva skett den dag pensionen sökes.

Pension upphör med utgången af den månad, under hvilken pensions tagaren afidit.

17 §.

Flyttar någon, som är berättigad till pension enligt denna lag, ur riket, eger han ej rätt uppbära pension för tid, under hvilken han är å utrikes ort bosatt.

18 §.

1 mom. Ansökning om pension skall göras skriftligen å något af de i 10 § omförmälda ställen uti till pensionsstyrelsen stäld inlaga; och skola vid sådan ansökning fogas följande handlingar:

1) prestbevis angående sökandens ålder samt, *om den sökande är enka efter försäkrad man, äfven angående hennes minderåriga barns ålder*;

2) läkareintyg angående sökandens helsotillstånd; skolande sådant intyg tillika innehålla uppgift, huruvida sökanden enligt läkarens uppfattning må anses vara till varaktigt arbete oförmögen, på sätt i 14 § sägs; och

3) de handlingar, som i öfrigt erfordras till utredande af sökandens rätt till pension.

Har sökanden fyllt *sextio* år, är sådant intyg, som i 2) omförmäles, ej erforderligt.

2 mom. Beviljas pension, utfärdas derå pensionsbref af pensionsstyrelsen.

19 §.

Utbetalning af pension verkställles å postsparbankskontoret i den ort, der pensionstagaren vistades då ansökning derom gjordes, derest icke i ansökningen uppgifvits annat kontor. I pensionsbref skall lemnas uppgift å det postsparbankskontor, der utbetalning af pensionen kommer att ske. Afflyttar pensionstagaren till annan ort eller önskar han af annan anledning pensionens utbetalande å annat än förut uppgifvet postsparbankskontor, må, på ansökning hos pensionsstyrelsen, anvisning meddelas om utbetalningens verkställande å annat kontor.

Pension må lyftas för hvarje kalenderkvartal efter ingången af *kvartalets tredje* månad; dock att, om pensionens belopp understiger tolf kronor, pension utbetalas endast för hvarje år efter ingången af *årets tolfte* månad.

20 §.

Rätt till pension enligt denna lag kan ej öfverlåtas och må förty ej för gäld i mät tagas.

21 §.

Ej må för någon under ett kalenderår erläggas försäkringsafgifter till högre sammanlagdt belopp än ett hundra kronor, ej heller för hvarje gång annat än helt antal kronor af dem, som ej äro försäkringspligtige.

22 §.

De afgifter, som enligt denna lag inbetalas, användas till bildande af dels normalpensioner, utgående med högst 150 kronor för man och högst 100 kronor för qvinna, dels tillägspensioner, hvilka få utgå med högst 400 kronor så väl för man som för qvinna.

Endast de insatser, som gjorts utöfver det för normalpensions bildande erforderliga beloppet, användas till bildande af tillägspension.

Kap. 2. Förvaltning och statsbidrag.

23 §.

Ärenden rörande den försäkring, hvarom i denna lag stadgas, skola handläggas af en för hela riket gemensam pensionsstyrelse.

Pensionsstyrelsens organisation och sättet för dess verksamhet bestämmas af Konungen.

I pensionsstyrelsens beslut må ändring sökas hos Konungen senast före klockan tolf å trettionde dagen från delfäendet, dagen, då detta skedde, likväl oräknad.

24 §.

1 mom. För att öfvervaka, det stadgandena i denna lag efterlevas, eger pensionsstyrelsen att, der sådant anses erforderligt, för visst län eller

mindre distrikt deraf utse ombud, som har att på anfordran af pensionsstyrelsen meddela utlåtande i frågor angående beviljande af pension eller lifränta samt i öfrigt vid utöfning af sin befattning ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som kunna varda ombudet meddelade.

2 mom. Kommunalstämma å landet samt stadsfullmäktige i stad eller, i stad der sådana ej finnas, allmän rådstuga skola jemväl för kommunen eller, derest densamma anses böra i flera distrikt fördelas, för hvarje sådant distrikt utse lämplige personer, som ega tillse, att i denna lag stadgad försäkringspligt uppfylles, samt med råd och upplysningar i ämnet arbetsgifvare och arbetstagare tillhandaga.

De sålunda utsedde böra ock vid mantalsskrifningarna närvara samt då afgöra, hvilka bland de såsom annat än tjenare mantalsskrifne som enligt § 2 skola vara försäkringspligtige, samt låta derom i mantalslängden göra anteckning. Med ledning häraf skall sedan mantalsskrifningsförrättaren hvarje år före den 1 februari utan särskild ersättning upprätta och till kommunalnämndsordförandena eller, i stad, till ordföranden i magistrat eller stadsstyrelse öfversända en förteckning, om hvars tillhandahållande skall gälla hvad om kommunalstämmoprotokoll är stadgadt.

25 §.

1 mom. Derest tvekan uppstår eller tvist förekommer om hvem som enligt denna lag skall såsom arbetsgifvare rätteligen anses, eller huruvida arbetstagare skall enligt denna lag försäkras, må utlåtande i sådan fråga inhemtas af person, som enligt 24 § af kommun blifvit utsedd att tillse det försäkringspligt uppfylles.

2 mom. Den som ej åtnöjes med utlåtande, som i 1 mom. omförmäles, och hvilket, derest begäran derom framställes, bör skriftligen meddelas, må underställa frågan pensionsstyrelsens afgörande genom en af utlåtandet åtföljd inlaga, som må till styrelsen insändas eller inlemnas å något af de i 10 § omförmälda ställen. Intill dess pensionsstyrelsens beslut i ämnet meddelas, skall det besked, som utlåtandet innehåller, lända till efterrättelse.

26 §.

Pensionsavgifterna skola ingå till en fond, som förvaltas i enlighet med de närmare föreskrifter, som derom utfärdas.

Till nämnda fond skall för hvarje år af statsmedel ingå ett belopp,

som motsvarar halfva beloppet af de under året erlagda pensionsavgifter, som afse bildande af normalpensioner.

För bestridande af kostnaden för den i 3 och 7 §§ stadgade förmån skall jemväl af statsmedel till samma fond ingå ett belopp, som motsvarar 25 procent af samtliga under året erlagda pensionsavgifter, hvilka afse bildande af normalpensioner.

27 §.

1 mom. Inom fem år efter det lagen trädt i kraft och sedermera minst en gång hvar tionde år skall, efter Konungens bestämmande, anställas en på vetenskaplig sannolikhetsberäkning grundad undersökning, huruvida pensionsavgifterna äro i förening med stadgadt bidrag af statsmedel tillräckliga till bestridande af pensioner och *uppföstringsbidrag* åt dem, som på grund af bestämmelserna i 2, 3 och 6 §§ derefter inträda i försäkringen. Framgår af denna undersökning behof af förändring i gällande bestämmelser rörande försäkringsvilkoren, må dock sådan förändring ej afse redan då beviljade pensioner eller *uppföstringsbidrag*, och för dem, hvilka, då förändring vidtages, äro försäkrade, blott afse de pensionsavgifter, som derefter erläggas, eller de pensionsbelopp, som svara mot sistnämnda avgifter, samt ega rum endast efter af Konung och Riksdag derom fattadt beslut.

2 mom. I sammanhang med sådan undersökning, som i 1 mom. är nämnd, skall tillika verkställas utredning, huruvida fonden är så stor, att den minst motsvarar kapitalvärdet af alla de utbetalningar, som med dess medel skola bestridas.

Visar sig dervid brist, skall denna ersättas af statsmedel.

28 §.

Förutom den utgift för kommuner, hvartill bestämmelserna i 24 § 2 mom. och 25 § kunna föranleda, bestridas kostnaderna för försäkringsväsendets förvaltning af staten.

Kap. 3. Ansvarsbestämmelser.

29 §.

1 mom. Arbetsgifvare, som underlåter att fullgöra hvad honom enligt 9 och 12 §§ åligger, straffas med böter från och med fem till och med femtio kronor.

2 mom. Förseelse mot stadgandet i 11 § 2 mom. straffas med böter från och med fem till och med femhundra kronor.

30 §.

1 mom. Förseelse, som i 29 § omförmåles, åtalas af allmän åklagare vid allmän domstol.

2 mom. Böter, som enligt denna lag ådömas, tillfalla till ena hälften kronan och till andra hälften åklagaren. Saknas tillgång till sådana böters gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

31 §.

De närmare föreskrifter, som, utöfver hvad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning, utfärdas af Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1900.

Om remiss till särskilda utskottet n:o 2 anhålles.

Stockholm den 15 mars 1898.

P. O. Lundell.

Elis Nilson.
